Poglavlje 35

Ἐπικούρου Κύριαι δόξαι, 1–5

O tekstu

Κύριαι δόξαι (*Glavni nauci*) zbirka je četrdeset Epikurovih načela koju Diogen Laertije, pišući možda nešto prije 250. po Kr., uključuje u desetu i posljednju knjigu enciklopedijskoga djela Βίοι καὶ γνῶμαι τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ εὐδοκιμησάντων (*Životopisi i misli znamenitih filozofa*). Ta knjiga u cijelosti je posvećena Epikuru.

Ovaj odlomak donosi prvih pet nauka; četiri od njih naknadno su sažeti još i u τετραφάρμακος („lijek od četiriju sastojaka”) nađen na jednome od papirusa iz Herkulaneja (pap. Herc. 1005, 4.9–14). Prvi se nauk, u rečenici unutar zagrada, poziva i na Epikurovu teoriju spoznaje, prema kojoj na ljudska osjetila (pa i na um) djeluju „sličice”, εἴδωλα, tanke opne koje predmeti odašilju. Peti nauk uči da nema života u ugodi bez razuma, ljepote i pravednosti, niti obratno.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Epicur. Ratae sententiae 1.1

ΚΥΡΙΑΙ ΔΟΞΑΙ

I. Τὸ μακάριον καὶ ἄφθαρτον οὔτε αὐτὸ πράγματα ἔχει οὔτε ἄλλῳ παρέχει, ὥστε οὔτε ὀργαῖς οὔτε χάρισι συνέχεται· ἐν ἀσθενεῖ γὰρ πᾶν τὸ τοιοῦτον. (ἐν ἄλλοις δέ φησι τοὺς θεοὺς λόγῳ θεωρητούς, οὓς μὲν κατ' ἀριθμὸν ὑφεστῶτας, οὓς δὲ καθ' ὁμοείδειαν ἐκ τῆς συνεχοῦς ἐπιρρύσεως τῶν ὁμοίων εἰδώλων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀποτετελεσμένων, ἀνθρωποειδεῖς.)

II. Ὁ θάνατος οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· τὸ γὰρ διαλυθὲν ἀναισθητεῖ· τὸ δ' ἀναισθητοῦν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς.

III. Ὅρος τοῦ μεγέθους τῶν ἡδονῶν ἡ παντὸς τοῦ ἀλγοῦντος ὑπεξαίρεσις. ὅπου δ' ἂν τὸ ἡδόμενον ἐνῇ, καθ' ὃν ἂν χρόνον ᾖ, οὐκ ἔστι τὸ ἀλγοῦν ἢ τὸ λυπούμενον ἢ τὸ συναμφότερον.

IV. Οὐ χρονίζει τὸ ἀλγοῦν συνεχῶς ἐν τῇ σαρκί, ἀλλὰ τὸ μὲν ἄκρον τὸν ἐλάχιστον χρόνον πάρεστι, τὸ δὲ μόνον ὑπερτεῖνον τὸ ἡδόμενον κατὰ σάρκα οὐ πολλὰς ἡμέρας συμμένει. αἱ δὲ πολυχρόνιοι τῶν ἀρρωστιῶν πλεονάζον ἔχουσι τὸ ἡδόμενον ἐν τῇ σαρκὶ ἤπερ τὸ ἀλγοῦν.

V. Οὐκ ἔστιν ἡδέως ζῆν ἄνευ τοῦ φρονίμως καὶ καλῶς καὶ δικαίως, ⟨οὐδὲ φρονίμως καὶ καλῶς καὶ δικαίως⟩ ἄνευ τοῦ ἡδέως. ὅτῳ δὲ τοῦτο μὴ ὑπάρχει ἐξ οὗ ζῆν φρονίμως, καὶ καλῶς καὶ δικαίως ὑπάρχει, οὐκ ἔστι τοῦτον ἡδέως ζῆν.

Analiza i komentar

ΚΥΡΙΑΙ ΔΟΞΑΙ
Τὸ μακάριον καὶ ἄφθαρτον
οὔτε αὐτὸ πράγματα ἔχει
οὔτε ἄλλῳ παρέχει,
ὥστε
    οὔτε ὀργαῖς
    οὔτε χάρισι
συνέχεται·
ἐν ἀσθενεῖ γὰρ
πᾶν τὸ τοιοῦτον.

Τὸ μακάριον καὶ ἄφθαρτον poimeničeni pridjevi, § 373
οὔτε αὐτο... οὔτε ἄλλῳ... koordinacija s pomoću para (niječnih) sastavnih veznika
πράγματα ἔχει LSJ πρᾶγμα III.5
παρέχει sc. πράγματα; § 231; složenica ἔχω
ὥστε veznik uvodi posljedičnu rečenicu
ὥστε οὔτε ὀργαῖς οὔτε χάρισι συνέχεται i srdžba i naklonost prema Epikuru obilježja su slabosti
συνέχεται složenica ἔχω; § 232; LSJ συνέχω I.5
γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza prethodne tvrdnje: „naime...”
ἐν ἀσθενεῖ sc. ἐστι, imenski predikat, Smyth 910 (kopula, tj. infinitiv εἶναι, ovdje je neizrečena)

(ἐν ἄλλοις δέ φησι
    τοὺς θεοὺς λόγῳ θεωρητούς,
        οὓς μὲν
            κατ' ἀριθμὸν
        ὑφεστῶτας,

οὓς δὲ
    κατὰ ὁμοείδειαν
    ἐκ τῆς συνεχοῦς ἐπιρρύσεως
        τῶν ὁμοίων εἰδώλων
        ἐπὶ τὸ αὐτὸ
        ἀποτετελεσμένων,
ἀνθρωποειδεῖς.)

ἐν ἄλλοις drugdje

φησι § 312.8; *verbum dicendi* otvara mjesto A+I

τοὺς θεοὺς... θεωρητούς A+I, imenski predikat, Smyth 910 (kopula je ovdje neizrečena)

οὓς μὲν... οὓς δε... sc. τοὺς θεοὺς; koordinacija surečenica s pomoću para čestica

ὑφεστῶτας složenica ἵστημι; § 311; LSJ ὑφίστημι B.IV.2

τῶν... εἰδώλων u Epikurovoj filozofiji, osjete izazivaju tanke opne, „sličice" (εἴδωλα), koje odašilju predmeti, a primaju ih ljudska osjetila; neke od tih sličica dovoljno su istančane da mogu doprijeti izravno do uma (koji se nalazi u prsima) i preko njih (κατὰ ὁμοείδειαν) možemo zamisliti objekte poput bogova.

ἐπὶ τὸ αὐτὸ „u istu tu točku, isto mjesto"

ἀποτετελεσμένων složenica τελέω; § 272

ἀνθρωποειδεῖς sc. τοὺς θεοὺς; pridjev je imenski dio predikata (izostavljena je kopula); „drugdje kaže da se bogovi mogu razaznati samo razumom, neki su brojem različiti, dok drugi jednolično proizlaze iz kontinuiranog priljeva sličnih slika usmjerenih na isto mjesto i u ljudskom obliku"

Ὁ θάνατος
    οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς·
τὸ γὰρ διαλυθὲν
    ἀναισθητεῖ·
τὸ δ' ἀναισθητοῦν
    οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς.

οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς sc. οὐδέν ἐστι; πρός LSJ C.III.1: „u odnosu na... što se tiče..."
τὸ... διαλυθὲν § 296; složenica glagola λύω (osnove s. 108); poimenični particip, § 373
τὸ γὰρ... τὸ δ'... koordinacija rečeničnih članaka s pomoću čestice δέ; γὰρ: „naime..."
ἀναισθητεῖ § 243
τὸ... ἀναισθητοῦν § 243; supstantivirani particip, § 373

Ὅρος
    τοῦ μεγέθους
        τῶν ἡδονῶν
ἡ
    παντὸς τοῦ ἀλγοῦντος
ὑπεξαίρεσις.

Ὅρος sc. ἐστι, imenski predikat, Smyth 910 (kopula je ovdje neizrečena)
τοῦ ἀλγοῦντος § 243; poimenični particip, § 373

ὅπου δ' ἂν
τὸ ἡδόμενον
ἐνῇ,
καθ' ὃν ἂν χρόνον ᾖ,
οὐκ ἔστι
    τὸ ἀλγοῦν
    ἢ λυπούμενον
    ἢ τὸ συναμφότερον.

ὅπου δ' ἂν... ἐνῇ hipotetička relativna rečenica, eventualni oblik, § 486: „gdje god..."
τὸ ἡδόμενον § 232; poimenični particip, § 373
ἐνῇ složenica εἰμί, § 315

καθ᾽ ὃν ἂν χρόνον ᾖ imenski predikat, Smyth 910; hipotetička relativna rečenica, eventualni oblik, § 486: „u koje god..."
οὐκ ἔστι § 315; egzistencijalno značenje, LSJ εἰμί A.II.2
τὸ ἀλγοῦν § 243; poimeničeni particip, § 373
λυπούμενον § 243; poimeničeni particip, § 373
τὸ συναμφότερον poimeničeni pridjev, § 373

Οὐ χρονίζει
τὸ ἀλγοῦν
    συνεχῶς
    ἐν τῇ σαρκί,
ἀλλὰ
    τὸ μὲν ἄκρον
        τὸν ἐλάχιστον χρόνον
    πάρεστι,
    τὸ δὲ μόνον ὑπερτεῖνον τὸ ἡδόμενον
    κατὰ σάρκα
    οὐ πολλὰς ἡμέρας
    συμμένει·
    αἱ δὲ πολυχρόνιοι
        τῶν ἀρρωστιῶν
    πλεονάζον
        ἔχουσι
    τὸ ἡδόμενον
        ἐν τῇ σαρκὶ
    ἤπερ τὸ ἀλγοῦν.

χρονίζει § 231
τὸ μὲν ἄκρον... τὸ δὲ μόνον ὑπερτεῖνον... koordinacija rečeničnih članova s pomoću para čestica
τὸ μὲν ἄκρον sc. τὸ ἀλγοῦν

τὸν ἐλάχιστον χρόνον akuzativ pokazuje protezanje u vremenu § 390, ima službu priložne oznake vremena

πάρεστι složenica εἰμί, § 315

τὸ... ὑπερτεῖνον § 231; složenica τείνω; poimeničenje participa članom § 373

τὸ ἡδόμενον § 232; poimeničenje participa članom § 373

πολλὰς ἡμέρας akuzativ pokazuje protezanje u vremenu § 390, ima službu priložne oznake vremena

συμμένει § 231; složenica μένω

πλεονάζον § 231, poveži s τὸ ἡδόμενον

ἔχουσι § 231

ἤπερ pojačan veznik ἤ, ovisan o komparativu (ideja usporedbe sadržana je u glagolu πλεονάζω)

Οὐκ ἔστιν ἡδέως ζῆν
ἄνευ τοῦ φρονίμως
    καὶ καλῶς
    καὶ δικαίως
⟨οὐδὲ
    φρονίμως
    καὶ καλῶς
    καὶ δικαίως⟩
ἄνευ τοῦ ἡδέως·
ὅτῳ δὲ
τοῦτο
μὴ ὑπάρχει,
ἐξ οὗ ζῆν
    φρονίμως καὶ καλῶς καὶ δικαίως
ὑπάρχει,
    οὐκ ἔστι
        τοῦτον
        ἡδέως ζῆν.

Οὐκ ἔστιν § 315; otvara mjesto infinitivu, LSJ εἰμί A.VI, ἔστι + infinitiv „biti moguće”
ζῆν § 243
τοῦ φρονίμως... καὶ καλῶς καὶ δικαίως sc. ζῆν (poimeničeni infinitiv § 497)
ὑπάρχει LSJ ὑπάρχω III, rekcija τινί
οὐκ ἔστι § 315; u egzistencijalnome značenju otvara mjesto A+I, LSJ εἰμί A.VI